

Vrijheidsbeperkingen en domotica in de zorg voor mensen met een psychogeriatrische aandoening of een verstandelijke handicap: ontwikkeling van een multidisciplinaire richtlijn voor veilige zorg

Gepubliceerd: 03-08-2010 Laatste bijgewerkt: 11-05-2024

Het doel van dit onderzoek is om een multidisciplinaire richtlijn te ontwerpen voor het verantwoord en restrictief omgaan met vrijheidsbeperkingen in de zorg voor mensen met dementie en mensen met een verstandelijke handicap. In deze richtlijn zal...

Ethische beoordeling	Goedgekeurd WMO
Status	Werving gestart
Type aandoening	Overige aandoening
Onderzoekstype	Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen

Samenvatting

ID

NL-OMON35336

Bron

ToetsingOnline

Verkorte titel

Vrijheidsbeperkingen en domotica in de PG en VG

Aandoening

- Overige aandoening
- Dementie en amnestische stoornissen
- Juridische aangelegenheden

Synoniemen aandoening

dementie, verstandelijke gehandicapten

Aandoening

verstandelijke beperkingen

Betreft onderzoek met

Mensen

Ondersteuning

Primaire sponsor: Vrije Universiteit Medisch Centrum

Overige ondersteuning: RVVZ; NUTS OHRA; VERENIGING HET ZONNEHUIS; STICHTING REGIONALE ZORGVERLENING ZEELAND; DIORAPHTE; VERSTANDELIJK GEHANDICAPTENZORG NEDERLAND; ACTIZ

Onderzoeksproduct en/of interventie

Trefwoord: domotica, PG, VG, vrijheidsbeperking

Uitkomstmaten

Primaire uitkomstmaten

- verschil in beleid (in de vorm van richtlijnen, hulpmiddelen, geëxpliciteerde zorgvisie, e.d.) die zorginstellingen voeren voor mensen met dementie en mensen met een verstandelijke handicap ten aanzien van de toepassing van vrijheidsbeperkingen
- verschil in domotica die in deze instellingen worden toegepast, al dan niet in het kader van het beleid ten aanzien van vrijheidsbeperkingen
- totaal van zorginhoudelijke en normatieve (juridische en ethische) eisen waaraan een beleid moet voldoen om te kunnen gelden als paradigma van *goede zorg*; dit mede op basis van bevindingen of ervaringen van zorgverleners (verzorgenden, artsen, psychologen/orthopedagogen), cliënten en hun vertegenwoordigers.

- het achterhalen van de normatieve status van diverse middelen en technieken op het gebied van domotica in het licht van goede zorg (met name gelet op aspecten als veiligheid en autonomie), enerzijds en in het licht van de juridische normen inzake (toepassing van) vrijheidsbeperkingen, anderzijds

Secundaire uitkomstmaten

n.v.t.

Toelichting onderzoek

Achtergrond van het onderzoek

De afgelopen jaren hebben diverse onderzoeken, waaronder de tweede evaluatie Wet Bopz, onderschreven dat het huidige juridische kader voor vrijheidsbeperking in de zorg voor mensen met dementie en mensen met een verstandelijke handicap niet de noodzakelijke rechtsbescherming biedt aan patiënten/cliënten waarbij vrijheidsbeperking aan de orde is. Ook doet het huidige juridische kader geen recht aan opvattingen omtrent goede zorg zoals die vanuit het veld ontwikkeld zijn. Daarnaast verschuift de zorgverlening steeds meer naar kleinschalige woonvormen waar de plaats van nieuwe zorgondersteunende en veiligheidsbevorderende technologie (domotica) steeds belangrijker wordt. Deze technologie heeft enerzijds als doel om de veiligheid en de kwaliteit van leven van patiënten/cliënten te vergroten en dient anderzijds als alternatief voor meer traditionele *harde* vrijheidsbeperkingen. Gelet op deze achtergrond is er behoefte aan een duidelijk normatief kader voor de plaatsbepaling en toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen in de zorg voor mensen met dementie en mensen met een verstandelijke handicap. Dit kader dient de noodzakelijke rechtbescherming te bieden aan hen op wie vrijheidsbeperkingen worden toegepast, maar moet tevens recht doen aan opvattingen omtrent goede zorg zoals die vanuit het veld ontwikkeld zijn, met name op het punt van alternatieven voor (traditionele) vrijheidsbeperkingen. In het bijzonder dient daarbij aandacht te worden gegeven aan de plaats van nieuwe zorgondersteunende en veiligheidsbevorderende technologie (domotica), die toenemend toepassing vindt in de zorg, enerzijds ter bevordering van de kwaliteit van leven van patiënten/cliënten en anderzijds als alternatief voor meer traditionele *harde* vrijheidsbeperkingen.

Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is om een multidisciplinaire richtlijn te ontwerpen

voor het verantwoord en restrictief omgaan met vrijheidsbeperkingen in de zorg voor mensen met dementie en mensen met een verstandelijke handicap. In deze richtlijn zal het accent liggen op het voorkómen van vrijheidsbeperking, het toepassen van alternatieven voor vrijheidsbeperking en de rol van domotica. Naast alle ontwikkelingen die vanuit het veld zijn ingezet om het toepassen van vrijheidsbeperking terug te dringen, is thans een wetsvoorstel voor vrijheidsbeperking in voorbereiding, ter vervanging van de huidige Wet Bopz. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen bijdragen aan een nadere concretisering van het wetsvoorstel en een betere implementatie van nieuwe regelgeving.

Onderzoeksopzet

Er zal worden gekozen voor een combinatie van literatuur-onderzoek en empirisch onderzoek. In het empirisch onderzoek worden kwalitatieve en kwantitatieve methodieken gecombineerd.

In eerste instantie zal er gebruik worden gemaakt van de methodiek van concept-mapping. Dit is een door de socioloog Trochim ontwikkeld gestructureerd conceptualiseringsproces, waarin kwalitatieve en kwantitatieve methoden gecombineerd worden en dat de visie/opvatting van de deelnemers aan het proces samenbrengt in een conceptueel raamwerk. (Trochim & Kane, 2005; Trochim, 1989; Burke et al, 2005)

De bevindingen van de concept-mapping vormen de basis voor de ontwikkeling van een vragenlijst. Hierin worden vragen opgenomen naar het instellingsbeleid ten aanzien van vrijheidsbeperkingen, de gehanteerde definitie van vrijheidsbeperking, de specifiek toegepaste middelen of maatregelen, de toepassing van overige vrijheidsbeperkende middelen, het gebruik van domotica en de aard daarvan, de besluitvorming en de betrokkenheid van cliënten en hun vertegenwoordigers, de wijze waarop al dan niet aan bewustwording wordt gewerkt, e.d. Ook aanwezige of gehanteerde richtlijnen zullen worden opgevraagd.

Op basis van een vergelijking van de antwoorden op de vragenlijst met het *normbeleid vrijheidsbeperkingen* worden uit elke sector drie voorzieningen geselecteerd die vervolgens worden benaderd voor deelname aan het tweede kwalitatieve deel van het onderzoek. Als blijkt dat per sector meer dan drie instellingen aan de criteria voldoen, wordt door de projectgroep in samenspraak met de begeleidingscommissie een keuze gemaakt. De onderzoeker verricht vervolgens etnografisch veldonderzoek in de vorm van participerende observatie in twee van de geselecteerde voorzieningen, één uit elke sector. Om praktische redenen wordt in de overige voorzieningen slechts kortdurend geobserveerd en zullen hier vooral aanvullende interviews plaatsvinden. Naast gesprekken met zorgverleners en vertegenwoordigers van het management zullen deze interviews ook gesprekken met cliënten omvatten.

Inschatting van belasting en risico

Contactpersonen

Publiek

Vrije Universiteit Medisch Centrum

Van der Boechorststraat 7
1081 BT Amsterdam
Nederland

Wetenschappelijk

Vrije Universiteit Medisch Centrum

Van der Boechorststraat 7
1081 BT Amsterdam
Nederland

Locaties

Landen waar het onderzoek wordt uitgevoerd

Netherlands

Deelname eisen

Leeftijd

Volwassenen (18-64 jaar)
65 jaar en ouder

Belangrijkste voorwaarden om deel te mogen nemen (Inclusiecriteria)

patiënten hebben een psychogeriatrische aandoening of een verstandelijke handicap en hebben te maken met domotica-toepassingen op hun afdeling

Belangrijkste redenen om niet deel te kunnen nemen (Exclusiecriteria)

geen domotica aanwezig;
niet in staat om een gesprek mee te voeren (m.b.t. de interviews)

Onderzoeksopzet

Opzet

Type: Observationeel onderzoek, zonder invasieve metingen

Blinding: Open / niet geblindeerd

Controle: Geen controle groep

Doel: Anders

Deelname

Nederland

Status: Werving gestart

(Verwachte) startdatum: 09-08-2010

Aantal proefpersonen: 25

Type: Werkelijke startdatum

Ethische beoordeling

Goedgekeurd WMO

Datum: 03-08-2010

Soort: Eerste indiening

Toetsingscommissie: METC Amsterdam UMC

Registraties

Opgevolgd door onderstaande (mogelijk meer actuele) registratie

Geen registraties gevonden.

Andere (mogelijk minder actuele) registraties in dit register

Geen registraties gevonden.

In overige registers

Register	ID
CCMO	NL21623.029.08